Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҢА

ССКП Өлөнүөк оройуонунааҕы комитетын уонна үлэһиттэр депутаттарын оройуоннааҕы Советын органа
Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 7-с сыла

№ 66 (626)
Атырдьах ыйын 16 күнэ 1960 сыл.
ОПТУОРУННЬУК

Сыаната 10 харчы

ССКП Киин Комитетыгар уонна ССРС Министрдэрин Советыгар

Аҕыйах хонуктаахха ССКП Киин Комитета уонна ССРС Министрдэрин Совета „Оскуолалары тутуу уонна оскуолалар материальнай базаларын бөҕөргөтөр дьаһаллар тустарынан“ уураах ылыннылар. Сэрии кэнниээҕи сылларга дойду үрдүнэн оскуола дьиэлэрин тутууга улахан үлэ ыытыллыбыта уураахха бэлиэтэнэ. Ол эрээри оскуолаларга үөрэнээччилэр ахсааннара ланна улаппытын быһыытынан, билигин баар оскуолалар дьиэлэрэ үөрэнэр миэстэҕэ наадыйыыны ситэри хааччыйбаттар. Союзнай республикалар Министрдэрин Советтара, олохтоох партийнай уонна советскай органнар оскуолалары тутуу боппуруоһугар өссө даҕаны болҕомтолорун ситэтэ суохтук ууралар.

Уураахха уопсай үөрэхтээһин оскуолаларын уонна интернат оскуолалар дьиэлэрин тутууга сэттэ сыллаах былаан хонтуруолунай сыыппараларыгар көрүллүбүккэ эбии үбү биэрэр туһунан этиллэр. Уураахха оскуолалар саҥа дьиэлэрин бырайыактааһыҥҥа, сменанан үөрэнии суох оҥорууга, паарталары, көрдөрөн үөрэтэр пособиелары оҥорууга, үөрэнэр мастерскойдары наадалаах оборудованиенан хаччыйыыга улахан болҕомто уурулунна.

(ССТА).

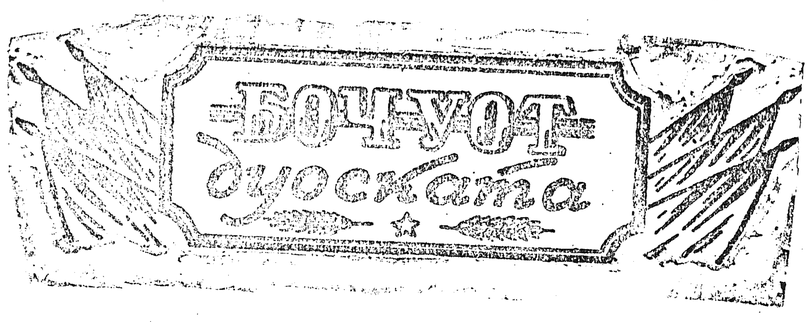

Тутууга үрдүк производственнай көрдөрүүлэри ситиспит оройуон бастыҥ тутааччыларын тутуу үлэһиттэрин күнүнэн сибэскэ, үлэһиттэр депутаттарын оройуоннааҕы Советын исполкомун уонна ССКП райкомун бюротун 1960 сыл атырдьах ыйын 12 күнүнээҕи холбоһуктаах мунньахтарын уураҕынан оройуоннааҕы Бочуот дуоскатыгар таһаарыллаллар:

Өлөмүөнтээҕи тутуу участкатыттан

1. Стрекаловскай Афанасий Иннокентьевичы.
2. Новгородов Иван Ивановичы.

Коммунальнай хонтуораттан

1. Никифоров Гавриил Федоровичы.
2. Самсонов Владимир Николаевичы.
3. Острелин Кузьма Николаевичы.
4. Харламьев Алексей Гаврильевичы.
5. Васильев Николай Прокопьевичы.
6. Алексеев Григорий Даниловичы.
7. Иванов Василий Васильевичы.
8. Никифоров Егор Никитичы.
9. Алексеев Степан Степановичы.
10. Николаев Петр Николаевичы.
11. Федоров Михаил Егоровичы.
12. Захаров Василий Ивановичы.

Сталин аатынан колхозтан

1. Николаев Петр Герасимовичы.
2. Семенов Семен Дмитриевичы.
3. Егоров Алексей Даниловичы.
4. Захаров Егор Евсеевичы.
5. Николаев Афанасий Федотовичы.
6. Никифоров Роман Николаевичы.
7. Софронов Афанасий Софроновичы.
8. Дмитриев Василий Даниловичы.
9. Иванова Анна Степановнаны.
10. Павлова Анастасия Иннокентьевнаны.

„Коммунизм“ колхозтан

1. Петров Николай Степановичы.
2. Сергеев Николай Алексеевичы.
3. Николаев Степан Ивановичы.
4. Кириллов Петр Ионовичы.
5. Николаев Иван Афанасьевичы.
6. Степанов Спиридон Григорьевичы.
7. Христофоров Христофор Николаевичы.
8. Николаев Иван Иннокентьевичы.

Бэҕэһээ, атырдьах ыйын 15 күнүгэр—Кореяны босхолооһун 15 сыла туолла

15 сыллаҕыта Советскай Армия корея норуотун японскай империализм батталыттан босхолообута. Ол гынан баран, итиҥ бириэмэҕэ историческай быһыы-майгы туспалааҕынан Корея икки өруккэ хайдыбыта: 38-с параллелтан хоту Советскай Союз байыаннай эппиэтинэһин зоната олохтоммута, соҕуруу—Америка Холбоһуктаах Штатын зоната.

Советскай Союз Кореяҕа босхолооччу, доҕор быһыытынан кэлбитэ, Бэйэтин үтүө санаалаах миссиятын толороотун, кини ахсынньыга 1948 сыллаахха бэйэтин сэриитин Хотугу Кореяттан таһаарбыта. Оттон АХШ Кореяҕа японскай колонизатордары солбуйан, оккупант быһыытынан кэлбитэ.

ХОТУГУ КОРЕЯҔА

Маннык Корея Народнай Демократическай Республиката тэриллибитэ. Кини ньуура-уон биэс сыл иһигэр киһи билбэтин курдук уларыйда. Урут колония уонна феодаллыы аҥардаах, Хотугу Корея индустриальнай-аграрнай социалистическай государствоҕа кубулуйда.

Социализм бөҕө акылаатын түһэрэргэ, КНДР үлэһиттэрэ 1957 сыллаахха маҥнайгы биэс сыллаах былааны толоруурга киирбиттэрэ. Заводтар уонна фабрикалар, шахталар уонна рудниктар үлэҕэ киирэллэр, электростанциялар тутуллаллар, плотиналар оҥоһуллаллар, хонуулар сиигирдиллэллэр. Республика норуотун хаһаайыстыбата күүһүн уонна модун кыаҕын бөҕөргөтөр. Промышленнай валовой бородуксуйатын оҥорон таһаарыыга былаан икки аҥар сылга болдьоҕун иннинэ толорулунна.

Өссө өтөрдөөҕүтэ Хотугу Корея саамай уустуга суох станоктары, массыыналары тастан тиэйэргэ күһэллэрэ. Билигин бэйэтин тракторларын, грузовой массыыналарын оҥорор буолла, араас станоктары, уустук электрическэй приборлары, бульдозерлары, онтон да атыттары оҥорон таһаарыыны баһылаата.

Тыа хаһаайыстыбатыгар эмнэ төрдүттэн уларыйыылар буоллулар. Дэриэбинэҕэ социалистическай кооперирование толору түмүктэннэ. Корея 90 бырыһыантан тахса сэлиэнньэлэрэ электрификацияланнылар. Кооперативтар хонууларыгар тоҕус тыһыынча кэринэ тракторлар уонна атын тыа хаһаайыстыбатын техникалара үлэлииллэр. Сылтан сыл аайы урожай үрдээн иһэр.

КНДР норуотун хаһаайыстыбата түргэнник сайдыытыгар улахан оруолу бырааттыы социалистическай дойдулар үтүө санаалаах көмөлөрө ылар. Советскай Союз Ким Чак металлургическай заводун чөлүгэр түһэрэргэ уонна саҥалыы тутарга, Сендиҥҥа сталелитейнай заводу, Нампхоҕа өгнөөх металларга заводу, онтон да атыттары тутарга көмөлөстө. Польша кореятааҕы доҕотторугар паровознай- вагоноремонтнай заводу тутта, кэккэ шахталары уонна рудниктары саҥа оборудованиелаата. Чехословакия автомобиллары ремоннуурга заводу уонна инструментальнай заводу тутта. Бу маннык көмөнү КНДР-га атын да социалистическай дойдулар оҥордулар.

КНДР үлэһиттэрин материальнай уонна культурнай таһымнара тохтоло суох үрдээн иһэр.

Хотугу Корея норуота дьолу булла. Дьоннор үлэтэ суох буолууну умнан кэбистилэр. Рабочайдар уонна сулууспалаахтар хамнастара үрдүүр, баанынайдар дохуоттара үүнэр. Хас иккис улахан саастаах кореец үөрэҕэ суох буолуулара, үйэсаас тухары суох буолла. Сэтинньигэ 1958 сыллаахха КНДР-га, Азияҕа маҥнайгынан, толорута суох орто үөрэхтээһин эбэһээтэлинэй бэрээдэгэ олохтоммута. Билигин республикаҕа 37 үрдүк үөрэх заведениелара бааллар, кинилэр босхолонуу иннинэ биирдэрэ да суоҕа.

Бэйэлэрин национальнай бырааһынньыктарын—босхолонуу 15 сыла туолуутун көрсөн туран, КНДР үлэһиттэрэ инники диэки эрэллээхтик көрөллөр. Кинилэр билэллэр, кинилэри өссө кэрэ инники кэскил күүтэрин.

КНДР. Пхеньян.

Агитатор бэсиэдэҕэр туһан

*От ыйын 1 күнүгэр диэри кылгатыллыбыт үлэ күнүгэр 20 млн кэриҥэ рабочайдар уонна сулууспалаахтар киллэрилиннилэр.

Нэһилиэнньэ 122 млрд солкуобайтан ордук суумалаах льготалары уонна араас төлөбүрдэри ылла, ол ааспыт сыл бастакы аҥарынааҕар 6 млрд солкуобайынан элбэх.

*Сыл бастакы аҥарыгар табаар розничнай эргийиитин былаана 2,6 млрд солкуобайдааҕынан аһара туолла. Табаар розничнай эргийиитэ ааспыт сыл кэминээҕэр 9 бырыһыан улаатта.

*) Үлэһиттэр материальнай олохторун утумнаахтык өрө көтөҕүү, доруобуйа харыстабылын уонна эминэн хаччыйыыны тупсарыы түмүктэригэр нэһилиэнньэ ыалдьыыта итиэннэ өлүүтэ аҕыйаата. 1960 сыл от ыйын 1 күнүгэр, барыллааһын даннайдарынан, Советскай Союз нэһилиэнньэтэ 214 млн 400.000 киһи буолла.

БАСТЫҢ ОПЫТ ТРИБУНАТА

Күөх кырсаны иитиигэ үлэ сорох опытыттан

Биһиги ороЙуоммут миллионер колхоһугар—„Коммунизм“ колхозка күөх кырсаны иитэр ферма 1957 сыллаахха тэриллибитэ. Киниэхэ бастаан 30 кырса баара, ити иһиттэн ийэ кырсата 23 төбө этэ. Кырсалар Москва уобалаһыттан Бирлюкскай кыыл иитэр ферматыттан аҕалыллыбыттара.

Саҥа тэриллибит, бу Маайыҥдатааҕы ферманы салайарга, оччотооҕуга Якутскайдааҕы кооперативнай техникум кыылы иитиигэ отделениетын саҥа бүтэрбит, эдэр специалист таб. Александров Николай Николаевич анаммыта.

Фермаҕа кыылы иитээччилэр олорор дьиэлэрэ, ас буһарар кухня, сайын кырса аһылыгын уурар бөлүүс тутуллубуттара. Кырсалар тимир сеткананоҥоһуллубут клеткаҕа тураллар. Клеткалар хаар, самыыр түһэриттэн үөһэ өттүлэрэ сарайдаахтар.

Кырса сүрүн аһылыгынан таба этэ, таба иһэ, хаана, быара туһаныллар. Маны таһынан доруоһа, хонуу лууга, балык, балык сыата бэриллэр.

Кыылы иитээччилэр производственнай сыллара кыылы саптарыы бэлэмин үлэтиттэн саҕаланар. Ийэ кырсалар оҕолоро эмэр кэмигэр олус дьүдэйэллэр, ол иһин оҕолорун арааран баран, урут эмтэрэр кэмнэригэр аһаабыт астарын кээмэйинэн 2—3 нэдиэлэҕэ аһатыллар. Итинник аһаттахха эмтэрбит бириэмэлэригэр сүтэрбит ыйааһыннарын сотору чөлүгэр түһэрэллэр.

Кырсалары саптарыыга бэлэмнэнии периодугар племенной кырсалары маннык аһаталлар.

(Биир төбөҕө граммынан).

Бородуукта аата	Атырдьах—алтынны	Сэтинньи—тохсунньу	Олунньу
Эт	250	280	300
Буотарах	50	—	—
Таба хаана	10	25	25
Крупа	50	60	50
Хонуу лууга	2	—	—
Таба быара	—	25	40
Доруоһа	—	2	2
Порошок сымыыт	—	1	1,5
Сугун	—	5	—
Туус	—	1	1
Балык сыата	—	—	2
Витамин „Д“	—	—	6ст. лож.

Таб. Александров 1959 сыл атырдьах ыйыттан 1960 сыл тохсунньу 20 күнүгэр диэри кыыллары күҥҥэ биирдэ аһатыыны практикалаата. Кырсалары итинник аһаттахха, кинилэр ордук аппетиттаахтык аһыыллар, ыйааһыннара түспэт. Ити курдук аһатан саптарыыны төрээһиннээхтик ыыттахха саптарыы кылгас болдьохтоо ыытыллыан сөп.

1959 сылга саптарыы хампаанньата кулун тутар 16 күнүттэн саҕаламмыта. Оттон быйыл 1960 сыл саптарыы олунньу 21 күнүттэн саҕаланна (24 хонугу эрдэ).

Быйыл саптарыы бириэмэтигэр кыыллар маннык күннээҕи рационунан аһаатылар.

(Биир төбөҕө граммынан).

Бородуукта аата	Кулун тутар	Муус устар
Таба этэ	250	250
Быар	30	40
Крупа	40	40
Балык сыата	2	2
Таба хаана	25	40
Порошок сымыыт	2	2
Доруоһа	2	2

Саптарыы бириэмэтигэр кыыллар аппетиттара олус мөлтүүр, ол иһин ас кээмэйэ аччыгый буолан баран, кини хаачыстыбата үчүгэй буоларыгар улахан болҕомто уурулларр. Саппыт атыыр кырсаларга эбии эрдэттэн бэлэмнэниллибит таба мэйиитин, эбэтэр быарын бэриллэр. Оттон саптарыы иккис аҥарыгар атыыр кырсаларга күнүс эбии аһылык быары, эбэтэр мэйиини 100 гр. биэрэн аһаталлар. Саптарыы сурунаалыгар киллэрэллэр.

Тыһы кыыллары буос битиэмэтигэр маннык рационунан аһаталлар.

(Биир төбөҕө граммынан).

Бородуукта аата	Буоһун бастакы аҥара	Буоһун иккис аҥара
Таба этэ	350	300
Крупа	50	50
Үүт	25	50
Таба хаана	25	25
Доруоһа	2	2
Таба быара	30	30
Уҥуох күлэ	3	2
Витамин „Д“	Үс столовой ложка	
Витамин „С“	2 гр.	2 гр.
Хонуу лууга	4	4

Буоһатыы бастакы аҥарыгар күҥҥэ үстэ аһатыллар уонна ас порциятын элбэтэллэр. Ханнык баҕарар литератураҕа саһылы да, кырсаны да буоһааһын иккис периодугар элбэхтик аһатарга диэн сүбэлиллэр. Бу сүбэни практикаҕа туттан баран, таб. Александров бэйэтин опытыгар олоҕуран буоһатыы иккис аҥарыгар аҕыйахтык аһатар ордугун быһаарда.—Буоһааһын иккис аҥарыгар оҕолоро улаатан ийэ кырса элбэх аһы аһаабат, оттон бастакы аҥарыгар аҕыйахтык аһаттахха үөскэхтэрэ ийэ этигэр иҥэн, симэлийэн хаалыахтарын сөп,—диир кини.

Кырса оҕолоро улааталларын көрөн таб. Александров ааспыт сылга ийэ кырсалары маннык рационунан аһаппыта.

(Биир төбөҕө граммынан).

	Ийэ кырса	Оҕолорго декаданан I	II	III	IV	V	VI
Таба этэ	300	50	60	100	150	200	250
Үүт	50	10	5	2	1	—	—
Таба хаана	50	—	—	—	—	10	10
Крупа	55	3	5	8	10	15	20
Луук	2	—	—	—	—	—	—
Балык сыата	2	0,1	0,2	0,2	0,5	0,5	1
доруоһа	1	0,2	0,5	0,5	1	1	1
Уҥуох күлэ	1	0,5	0,2	0,1	—	—	—
Витамин „С“	0,1	—	—	—	—	—	—

Кырса оҕолоро үһүс декадаттан уйаларыттан тахсан ийэлэрин кытта аһыыр буолаллар, ол иһин ийэ кырсаҕа оҕотун ахсаанытан көрөн эбии аһылыгы бэриллэр. Сорох ийэлэр үүтэ суох буолаллар, бу түбэлтэҕэ оҕолору үүттээх ийэлэргэ уган биэрэллэр, угуллар оҕолор биир бириэмэҕэ төрөөбүт буолаллара наада. Оччоҕо үүттээх ийэлэр ити оҕолору туора тутуохтарын сата ммат.

* * *

Ити курдук 1959 сылга көрүүтүн-харайыытын түмүгэр таб. Александров Николай Николаевич хас биирдии ийэ кырсаттан 5,44 оҕону ылары ситиспитэ. Кини кыыл иитиитигэр ити ситиһиитинэн ороЙуоннааҕы Бочуот дуоскатыгар таһаарыллыбыта уонна республика тыатын хаһаайыстыбатын бастыҥнарын сүбэ мунньаҕар кыттыыны ылан кэлбитэ.

Коммунист таб. Александров ити ситиһиитин чиҥэтэн семилетка иккис сылыгар хас биирдии ийэ кырсаттан 6,5 оҕону ыларга үрдэтиллибит эбэһээтэлистибэни ылыммыта уонна Дьэлиндэ нэһилиэгин Сталин аатынан колхоз күөх кырсаны иитэр ферматын кыылы иитээччитин таб. Егоров А. Д. социалистическай куоталаһыыга ыҥырбыта.

Бу—бастыҥ кыылы иитээччи Николай Николаевич эбэһээтэлистибэтин ситиһиилээхтик толордо, эбэтэр кини бэйэтигэр сыһыарыллыбыт ийэ кырсаларыттан ортотунан 10,65 оҕону ылан ороЙуоҥна үрдүк көрдөрүүнү ситистэ. Кини бу көрдөрүүтэ куоталаһар ороЙуоммут Эдьигээн ороЙуонун күөх кырсаны бастыҥ иитээччитин көрдөрүүтүттэн быдан үрдүк.

М. Сергеев.

Дьоҕурдаах уолаттар

ДЬЭЛИНДЭ. Сталин аатынан колхозтан трактористар курстарыгар түөрт дьоҕурдаах ыччаттар ыытыллыбыттара. Кинилэртэн ордук дьоҕурдаахтарынан техникаҕа кыһаммыылаахтык сыһыаннаһааччыларынан тракторист В. Николаев уонна шофер Н. Христофоров буолаллар.

Бу эдэр механизатордар техникаҕа теоретическай уонна практическай билиилэрин кэҥэтэргэ улаханнык кыһанан үлэлиллэр. Колхозтаахтар кинилэри бастыҥ механизатордар буолуохтара диэн саамай сөпкө эрэнэллэр.

И. Христофоров.

Американскай успуйуонлетчик Френсис Г. Пауэрс дьыалатыгар буруйдуур түмүк

ССР Союһун генеральнай прокурора Р. Руденко американскай успуйуон-летчик Франсис Гарри Пауэрс дьыалатыгар буруйдуур түмүгү бигэргэттэ.

Пауэрс, АХШ правительствота ыытар агрессивнай политикатын быһыытынан, Советскай Союз утары активнай успуйуоннуур үлэни ыыппытыгар буруйданар.

Кини буруйдааһыннары дьиҥинэн билинэн, бэйэтин буруйдааҕынан аҕыйнна. Ону тэҥэ, кини ыар буруйа вещественнай уонна суругунан дакаастабылларынан, экспертэр түмүктээһиннэринэн, туоһулар көрдөрүүлэринэн бигэргэтилиннэ.

Пауэрс успуйуоннуур көтүүтэ - американскай правительство көҥүллээһининэн ССРС утары разведкалыыр үлэни ыытарга анаан тэриллэн Инджирлик диэн Америка—Турция авиабазаларыгар олохсуйбут успуйуоннуур подразделениенан тэриллибит.

Пауэрс оҥорбут ыар буруйа „Государственнай ыар буруй иһин холуобунай эппиэтинэс туһунан“ ССР Союһун Сокуонун 2-с ыстатыйатынан көрүлүннэ.

(ССТА).

ХРОНИКА

Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Ыйааҕынан, таб. Попов Герасим Васильевич Саха АССР Культуратын министрин эбээһинэһиттэн босхолонно.

Редактор
И. И. БУДИЩЕВ.

Редакция уонна типография аадырыһа: Саха АССР, Өлүөнүк сэлиэнньэтэ. Октябрьскай уулусса 15 №-рэ.

Заказ № 66 Оленекская районная типография. Тираж 400